

Ook het paradijs vergt onderhoud

Verdaas, Co

Publication date

2019

Document Version

Final published version

Citation (APA)

Verdaas, C. (null). (2019). Ook het paradijs vergt onderhoud., Gebiedsontwikkeling.nu.
<https://www.gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/ook-het-paradijs-vergt-onderhoud/>

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Ook het paradijs vergt onderhoud

Door [Co Verdaas](#)

3 jul 2019 - **Op woensdag 3 juli gaf Co Verdaas, hoogleraar Gebiedsontwikkeling, zijn oratie aan de TU Delft. Hij pleit daarin onder meer voor een radicaal andere agenda voor gebiedsontwikkelaars. In dit artikel geeft Verdaas een samenvatting van zijn eigen agenda voor de komende vijf jaar.**

Biljarten op Zee (Bron illustratie: Rémon Mulder)

Met ruim 17 miljoen Nederlanders leven we op 42.508 vierkante kilometer. Een kwart van dat gebied ligt onder het gemiddelde zeeniveau, een derde van ons land is kwetsbaar voor overstromingen. Toch zijn we gezond, hoogopgeleid en gelukkig. Getto's en banlieues waar niemand durft te komen zijn er in Nederland niet. Onze infrastructuur en openbare ruimte behoren tot de beste van de wereld. Ik durf daarom te zeggen dat we in een planologisch paradijs wonen én dat we ons paradijs zelf gemaakt hebben.

Dat paradijs is echter nimmer af en zeker geen statisch gegeven. Integendeel, het aardse paradijs vereist dat we voortdurend handelen. Steeds dienen zich nieuwe opgaven aan. We hebben meer en andere woningen nodig, het klimaat verandert, we willen onze economie verduurzamen, we worden steeds mobieler en de biodiversiteit staat onder zware druk. Om ons paradijs te behouden, zullen we het dus moeten onderhouden.

De onstuimige zee

Onderhoud vraagt om kennis, kunde, richting en samenwerking tussen overheid, markt en samenleving. Ruimtelijke ordening is echter geen exacte wetenschap, waarbij oorzaak en gevolg altijd logisch op elkaar volgen. Buitengewoon hoogleraar stedelijke planologie Henk Goudappel nam al in 1973 de lezer mee naar een denkbeeldig café met een biljart. Wie voldoende kennis van de natuurwetten heeft en deze omzet in instrumentele handelingen, speelt een spel van zekerheden. Alleen plaatst Goudappel zijn biljart vervolgens op een schommelend schip. Nog steeds gelden alle natuurwetten. Maar door het introduceren van een dynamische omgeving, verdwijnen alle zekerheden in de relatie tussen oorzaak en gevolg.

Om de zee nog onstuimiger (en het biljarten nog lastiger) te maken, staan we als gebiedsontwikkelaars voor een aantal urgente maatschappelijke opgaven, die alle hun weerslag hebben op de inrichting van ons land. We moeten 1 miljoen woningen bouwen, de mobiliteit en bereikbaarheid verbeteren, CO2 verminderen, omgaan met de gevolgen van klimaatverandering én werken aan sociale duurzaamheid. Gebiedsontwikkeling is daarom de kunst van het handelen in een omgeving van onzekerheden. Alleen acceptatie van die onzekerheden brengt ons verder.

Geen gekke gedachte

Laten we voor de toekomst van het paradijs daarom een aantal aannames doen die direct effect hebben op onze keuzes. De zeespiegel stijgt. Warmtebronnen beïnvloeden onze ruimtelijke keuzes. We willen altijd mobiel zijn. Verbetering van biodiversiteit kan prima samen met menselijke activiteit. Gevolgen van klimaatverandering vragen op alle schaalniveaus om een andere inrichting. De behoeftes voor de energietransitie passen niet in onze ruimtelijke inrichting en vereisen offers. En ons leefklimaat moet hoogwaardig blijven, al was het maar om internationaal concurrerend te zijn.

Biljarten we op zee aan de hand van deze aannames, dan dienen zich andere perspectieven aan voor de toekomst van ons paradijs. Dan zijn 300.000 woningen ten oosten van de Randstad nog niet zo'n gekke gedachte, ook met het oog op de leefbaarheid van de Randstad zelf. Dan kunnen we weg van de discussie of bouwen per se binnen- of buitenstedelijk moet gebeuren. We accepteren dat grondgebonden landbouw onmogelijk wordt als de verzilting toeslaat. En we zien in dat (semi)autonome auto's ervoor zorgen dat mobiliteit een verblijfsactiviteit wordt, waarbij de afstand irrelevant is.

Paradijselijke perspectieven

Laten private partijen, overheden en maatschappelijke organisaties elkaar daarom weer vinden in een gezamenlijk perspectief. Dat vereist onder meer dat al deze partijen zich willen houden aan

een aantal regels en principes (zoals CO2-neutraal, met oog voor biodiversiteit en inclusiviteit, waarbij continuïteit belangrijker is dan rentabiliteit), om het voor het groter geheel beter te maken.

Wat daarbij helpt, is een radicale agenda. Het huidige beleid gaat te veel uit van meer van hetzelfde. Maar wat gebeurt er als we uitgaan van een zeespiegelstijging van 2 meter en de overstap op volledig autonome, CO2-neutrale auto's? Dan maken we ook radicaal andere keuzes. Momenteel laten we die gedachten nog niet (voldoende) toe, want dat vinden we eng. Maar het onderhoud aan het paradijs vraagt om andere perspectieven. Laten we daarom werk maken van een gedeelde empirische basis, een verhaal dat klopt, nieuwe allianties en het bundelen van het publieke en private investeringen. Zo houden we een paradijs in stand waar we nog een tijd willen en kunnen verblijven.

Cover: Marc Blommaert

Verder lezen:

[3 jul 2019 Bekijk de oratie van hoogleraar Co Verdaas terug](#)

[19 jul 2019 Download hier de oratie van Co Verdaas](#)

Auteur

[Co Verdaas](#)

Hoogleraar Gebiedsontwikkeling TU Delft, Dijkgraaf waterschap Rivierenland, oud-gedeputeerde Gelderland